

**A Martinkai-legelő (HUHN20024)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Debrecen
2021.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
Bogland Természet-, és Környezetvédelmi Betéti Társaság
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Vezető szakmai koordinátor

Kapocsi István

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Tóth Pál

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Hasznosi László

Közreműködő szakértők

Demeter László

Horváth Tibor

Lukács Attila

Somlai Tibor

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Szigetvári Csaba

Szabó Gyula

Tóth Pál

Tokaji Kitti

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2021.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1.	A terület azonosító adatai.....	5
1.1.	Név.....	5
1.2.	Azonosító kód.....	5
1.3.	Kiterjedés.....	5
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1.	Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2.	Jelölő fajok.....	5
1.5.	Érintett települések.....	5
1.6.	Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7.	Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1.	Természetvédelmi kezelési terv.....	6
1.7.2.	Településrendezési eszközök.....	6
1.7.3.	Körzeti erdőtervek.....	6
1.7.4.	Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek.....	7
1.7.5.	Halgazdálkodási tervek.....	7
1.7.6.	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	7
1.7.7.	Egyéb tervek.....	7
2.	Veszélyeztető tényezők.....	8
3.	Kezelési feladatok meghatározása.....	18
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	18
3.2.	Kezelési javaslatok.....	19
3.2.1.	Élőhelyek kezelése.....	19
3.2.2.	Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	34
3.2.3.	Fajvédelmi intézkedések.....	34
3.2.4.	Kutatás, monitorozás.....	34
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	38
3.3.1.	Agrártámogatások.....	38
3.3.2.	Pályázatok.....	44
3.3.3.	Egyéb.....	44
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	44
3.4.1.	Felhasznált kommunikációs eszközök.....	44
3.4.2.	A kommunikáció címzettjei.....	44
3.4.3.	Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	45

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Martinkai-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20024
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	368,25 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2019. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* - Pannon homoki gyepek
- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Magyar kökörtűz (Pulsatilla pratensis subsp. hungarica)
- Keleti lópibagoly (*Arytrura musculus*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Hajdúsámson

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Hajdúsámson	Hajdú-Bihar megye	368,25 ha	100%	5,30%

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület teljes egészében (368,25 ha) a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet (kiterjedése 7101,1 ha) része (130/2007. [XII. 27.] KvVM rendelet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról).

A tervezési terület nem érint madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (100%) övezetével átfed.

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
egyedi jogszabállyal kihirdetett, védett természeti terület	201/TK/88	Hajdúsági Tájvédelmi Körzet	368,25ha	100,00%	130/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról
országos ökológiai hálózat magterület övezet	MT	-	368,25	100,00 %	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Hajdúsági Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve 1996. A kezelési terv elkészítése még a kezelési terv dokumentációkra vonatkozó egységes követelményrendszer kidolgozása előtt történt és hivatalosan nem került elfogadásra.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Hajdúsámson Város Önkormányzata Képviselő-testületének 24/2004. (VI.3.) rendeletével jóváhagyott, többször módosított Helyi Építési Szabályzata (egységes szerkezetben).

1.7.3. Körzeti erdőtervek

Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

A Martinkai-legelő kiemelt természetmegőrzési terület a Tiszántúli Vadgazdálkodási táj Hajdúsági Erdőpuszták Vadgazdálkodási tájegységbe tartozik. A tájegység vadgazdálkodására a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletben foglaltak az irányadók.

Hajdúsámsoni Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-901150-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/00308-2/2019.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodási vízterület nem található, így halgazdálkodási terv sem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-15 Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016. április.

(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

Magyar kökőrcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) fajmegőrzési terve. Kiadta: KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	H	6	6260*–Pannon homoki gyepek; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>): A terület bizonyos részein a korábban rendszeres legeltetés részben szünetel, vagy kisebb intenzitással folyik. Az élőhelyek várható változásai ezzel kapcsolatban a növekvő növényzeti záródás, a belső foltosság, mozaikosság csökkenése, bizonyos – elsősorban a felnyíló talajfelszint, taposást, állati trágya jelenlétét igénylő vagy jobban toleráló, illetve a jószág által nem szívesen fogyasztott – fajok arányának visszaesése. A legeltető használat tartós visszaesése, szünetelése cserjésedéssel, a tájidegen akác terjedésével is járhat. A változások természetvédelmi szempontból részben kedvezőtlenek.
				Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfaj elsősorban a homoki legelők viszonyaihoz alkalmazkodott; a mérsékelt legelés – mivel a jószág által kevésbé fogyasztott fajról van szó, ugyanakkor a legeltetés által a konkurens növényfajok biomasszájának fogyasztása, és a szaporodásra alkalmas megnyíló felszínnek segítik terjedését – kedvező fennmaradása szempontjából. A legeltetés tartós visszaesése, megszűnése hosszú távon visszaszorulását okozhatja.
				Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): A faj tartósan rövid fűvű gyepek élőhelyeken képes megélni, amit a tervezési területre jellemző gyepeken leginkább a megfelelő időszakban folyamatosan végzett legeltetés biztosítja. Legeltetés hiányában, vagy annak nagyobb mértékű visszaesésével a záródó magas fűvű állapot, esetleg becserjésedés következtében állománya jelentősen visszaesik, eltűnik az érintett területről.
F29	Víztározók és gátak építése vagy fejlesztése lakossági vagy rekreációs fejlesztés céljából	H	60	6260*–Pannon homoki gyepek; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>); 91E0*–Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): A tervezési terület belvízvédelmi tározóként való használata miatti korábbi

				<p>mesterséges elárasztása a közösségi jelentőségű élőhelyek állapotában gyors és drasztikus változásokat okozott. A vízborításra, hosszabb ideig tartó, és a természetes vízdinamikának nem megfelelő elárasztásra érzékeny fajok eltűntek vagy megritkultak, egyes szélesebb tűrőképességű generalista és gyomfajok elszaporodtak. Hasonló elárasztás a jövőben további elszegényedéshez vezethet.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj tényleges vagy potenciális élőhelyein, a belvíztározás a vízbázis kiszámíthatatlan növelését is jelentheti. Noha a nagy tűzlepke lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz (nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél), ám ez a védelem nem korlátlan, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) hosszabb idő elteltével elpusztulnak a vízben.</p>
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	25	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>), 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): A Natura 2000 területen vizsgált egyes biotópokban az utóbbi évek során jól érzékelhető száradás következett be, mely folyamatnak egyaránt lehetnek természetes, valamint mesterséges (emberi tevékenységből származó) okai. A természetes eredetű tényezők között elsősorban hazánk éghajlatának tendenciózus változásai említendők, hiszen évtizedes időtávokat vizsgálva olyan trend körvonalazódik, melynek során folyamatosan csökken az évi átlagos csapadékmennyiség. A kiszáradás hatására a jelölő élőhelyek vízborítást, tartósan nedves talajt, vagy párás környezetet igénylő karakterfajai visszaszorulnak, ami általános elszegényedéshez, az élőhely elszegényedéséhez, leromlásához, megszűnéséhez vezethet.</p> <p>Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A szárazodási tendenciákkal összefüggésben a jelölő növényfaj magjainak csírázása és fiatalkori fejlődése egyre bizonytalanabbá válhat. Emellett megfigyelhető, hogy azokban az években, amikor a március-április hónapok csapadékban szegények, a kihajtó és virágzó tövek száma is erősen visszaesik. Hosszabb távon a szárazodás a faj visszaszorulásához vezethet.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A biotópok teljes vagy részleges kiszáradása káros hatású lehet a nagy tűzlepke állományinak fennmaradása szempontjából, mert a rétek vízháztartási egyensúlyának romlása:</p> <p>(a) A lepkefaj tápnövényeit képező sóskafélék (<i>Rumex spp.</i>) arányának csökkenését, illetve e növények fejlettségét eredményezheti, mely tényezők kedvezőtlenül</p>

				<p>befolyásolhatják a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, illetve peterakási hajlandóságát.</p> <p>(b) A lepkék számára nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő.</p> <p>(c) Kedvezőtlenül befolyásolja a lepkék optimális élőhelyi igényének megfelelő üde mikroklímát.</p>
				<p>Keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): A faj élőhelyein végbemenő száradás élettani szempontból káros hatással lehet a fokozott nedvességigényű, üde, valamint kellően hűvös mikroklímát igénylő keleti lápibagolyra, és csökkenést idézhet elő populációiban, valamint tápnövényeinek állományaiban egyaránt.</p> <p>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): A kiszáradás következtében a jelölő kételtű faj számára, különösen szaporodása szempontjából fontos sekély vízborítású területek mennyisége, kiterjedése, időbeli tartóssága csökken. A faj ennek következtében visszaszorulóban van, illetve a számára kevésbé alkalmas tartós, mélyebb vízborítású területekre kényszerül.</p>
K02	Lecsapolás	H	100	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>); Magyar kökőrcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>); Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>); Keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>); Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): Az élőhelyek száradását előidéző mesterséges okok között főként a vízelvezetés, lecsapolás különböző formái, továbbá egyes – átgondolatlanul végrehajtott – gazdálkodó tevékenységek említhetők. Az N02 - Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében megnevezésű veszélyeztető tényező kapcsán leírtak e helyütt is érvényesek mindegyik érintett jelölő élőhely és faj tekintetében.</p>
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	10	<p>6260*-Pannon homoki gyepek; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): Az erősebb legeltetéssel érintett területrészekben, a kihajtási útvonalak, itatóhelyek környékén a homoki gyepek és üde-félszáraz rétek az erős igénybevétel hatására elszegényednek, zavarástűrő és gyomfajok szaporodnak el, növekszik az inváziós fajok megtelepedésének esélye. Különösen aszályos időszakban növekszik meg a túllegeltetés veszélye, még mérsékelt legelési nyomás esetében is.</p> <p>Magyar kökőrcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfaj</p>

				<p>populációi kicsinyek és igen szűk területre korlátozódnak. A termőhelyen a nem körültekintően végzett legeltetés (elsősorban taposás, tiprás, talajbolygatás révén) jelentős időszakos kárt okozhat az állományban. Egy esetleges tartós, több éven át tartó túllegelés más kedvezőtlen körülményekkel kölcsönhatva tartós visszaesést is okozhat.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az intenzív legeltetés:</p> <p>(a) magában foglalja annak veszélyét, hogy a haszonállatok túlzott mértékű terhelésnek teszik ki az érintett biotópok talaját és ennek következtében károsíthatják a gyepek struktúráját, illetve felsérthetik a talajfelszínt. Mindez elősegítheti az eredeti növényzet fajkészletének romlását és ezzel párhuzamosan tájidegen, inváziós növényfajok (aranyvessző (<i>Solidago virga-aurea</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)), gyomok meglepedését, azaz végső soron az élőhely természeti minőségének számottevő mértékű romlását idézheti elő;</p> <p>(b) jelentősen csökkentheti az élőhelyen rendelkezésre álló tápnövények mennyiségét, mely körülmény korlátozza a nőstény lepkék petézési lehetőségeit, illetve lárvastádiumban a hernyók táplálékhoz jutását;</p> <p>(c) leronthatja azt a – magas fűvű részeket is magában foglaló – vegetációs struktúrát, amely a lepkék pihenése és területörző viselkedése szempontjából lényeges élettani feltétel;</p> <p>(d) a nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő, ami hátrányosan befolyásolhatja a lepkék táplálkozási lehetőségeit.</p>
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	M	10	<p>6260*–Pannon homoki gyepek; 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): A terület bizonyos részein a korábban rendszeres legeltetés részben szünetel, vagy kisebb intenzitással folyik. Az élőhelyek várható változásai ezzel kapcsolatban a növekvő növényzeti záródás, a belső foltosság, mozaikosság csökkenése, bizonyos – elsősorban a felnyíló talajfelszín, taposást, állati trágya jelenlétét igénylő vagy jobban toleráló, illetve a jószág által nem szívesen fogyasztott – fajok arányának visszaesése. A legeltető használat tartós visszaesése, szünetelése cserjésedéssel, a tájidegen fajok terjedésével is járhat. A változások természetvédelmi szempontból részben kedvezőtlenek.</p> <p>Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfaj elsősorban a homoki legelők viszonyaihoz alkalmazkodott; a mérsékelt legelés – mivel a jószág által kevésbé fogyasztott fajról van szó, ugyanakkor a legeltetés által a</p>

				<p>konkurens növényfajok biomasszájának fogyasztása, és a szaporodásra alkalmas megnyíló felszínnek segítik terjedését – kedvező fennmaradása szempontjából. A legeltetés tartós visszaesése, megszűnése hosszú távon visszaszorulását okozhatja.</p> <p>Közönséges ürge (<i>Spemophilus citellus</i>): A faj tartósan rövid fűvű gyepek élőhelyeken képes megélni, amit a tervezési területre jellemző gyepeken leginkább a megfelelő időszakban folyamatosan végzett legeltetés biztosítja. Legeltetés hiányában, vagy annak nagyobb mértékű visszaesésével a záródó magas fűvű állapot, esetleg becserjésedés következtében állománya jelentősen visszaesik, eltűnik az érintett területről.</p>
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	1	<p>6260*–Pannon homoki gyepek: A tervezési területen kisebb mértékben, szórványos foltokban tapasztalható a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), ami megfelelő beavatkozás híján nagyobb méreteket öltve az élőhely jelentős elszegényedését okozhatja.</p>
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	20	<p>6260*–Pannon homoki gyepek: A tervezési terület homoki gyepeit elsősorban az erdők, facsoportok, fásorok szegélyén frontszerűen terjedő akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) inváziója veszélyezteti, amely megfelelő kezelés elmaradása esetén az élőhely teljes megszűnésével jár lokálisan. Emellett egyelőre kisebb mértékben, szórványos foltokban tapasztalható a z amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>), a kései meggy (<i>Prunus serotina</i>) terjedése is, ami megfelelő beavatkozás híján nagyobb méreteket öltve az élőhely jelentős elszegényedését okozhatja.</p> <p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): A mocsár-és kaszálóréti élőhelyeken az inváziós fajok közül jelenleg a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) csekély mértékű jelenléte figyelhető meg. Kezelés hiányában mindkét faj terjedése az élőhely leromlásával, esetleges megsemmisülésével fenyeget.</p> <p>91E0*–Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>): Az élőhelyen jelenleg viszonylag kis mértékben, és főként a szegélyeken tapasztalható tájidegen fajok – a kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) terjedése. Komolyabb inváziójukkal elsősorban az élőhely szárazodása esetén lehet számolni; ha így alakul, jelentősen hozzájárulhatnak az élőhely állapotának romlásához.</p> <p>Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfajt</p>

				<p>leginkább az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) inváziója veszélyezteti, ugyanis ennek az inváziós terjedésre hajlamos fafajnak jelentősebb állományai a magyar kökörccsin populációihoz meglehetősen közelségben találhatóak. Kezelés, megelőzés hiányában az akác záródó inváziós állományai alatt a jelölő faj nem életképes.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Főként a rendszeresebben bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásokkal fokozottabb mértékben terhelt gyepeken ronthatja jelentős mértékben a faj élőhelyét képező gyepek természetességét a tájidegen, inváziós növények ((aranyvessző (<i>Solidago virga-aurea</i>), zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)), gyomok jelenléte és terjedése. Az ilyen növényfajok fokozatosan kiszoríthatják a nagy tűzlepke tápnövényeinek, valamint a nektárforrását képező virágos növények állományait, illetőleg csökkenthetik azok arányát, miközben az eredeti vegetációs struktúrát is megváltoztathatják, ezáltal pedig szűkíthetik a lepkék életterét, továbbá hátrányosan befolyásolhatják a populációk reprodukciós képességét.</p> <p>Keleti lópibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Egyes idegenhonos, illetve tájidegen fa- és cserje fajok (például: akác, kései meggy, gyalogakác) terjedése negatív hatással lehet a keleti lópibagoly élőhelyét képező fűzlápok természetességére, valamint a lepkefaj számára optimális tenyészési feltételeket nyújtó biotópok kiterjedésének csökkenését idézheti elő.</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében	M	10	<p>6260*-Pannon homoki gyepek: A tervezési területnek azokon a részein, ahol a legeltetés elmarad, vagy annak intenzitása csökken, számítani kell a vegetáció záródására, elavárosodásra, a nyílt homokgyepi specialista fajok visszaszorulására, egyes generalista tömegfajok elszaporodására, cserjék és inváziós fajok megjelenésére.</p> <p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): A tervezési területnek azokon a részein, ahol a legeltetés elmarad, vagy annak intenzitása csökken, számítani kell a vegetáció záródásához, elavárosodásra, a fényigényesebb vagy taposáshoz alkalmazkodott specialista fajok visszaszorulására, egyes generalista tömegfajok elszaporodására, nád terjedésére, cserjék és inváziós fajok megjelenésére.</p> <p>Közönséges ürge (<i>Spemophilus citellus</i>): A faj tartósan rövid fűvű gyepek élőhelyeken képes megélni, amit a tervezési területre jellemző gyepeken leginkább a megfelelő időszakban folyamatosan végzett legeltetés biztosítja. Legeltetés hiányában, vagy annak</p>

				<p>nagyobb mértékű visszaesésével a szukcesszós folyamatok záródó magas fűvű állapothoz, esetleg becserjésedéshez vezetnek. Ennek következtében a közönséges ürge állománya jelentősen visszaesik, eltűnik az érintett területről.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az üde rétek eredeti fajkészletének romlása sok helyütt a nektárforrást képező virágos növények, továbbá a tápnövények számának csökkenésében, illetve a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább, mely folyamatok veszélyeztetik a lepkefaj optimális életfeltételeinek biztosítását. A mezőgazdasági eredetű fenyegetettség mellett esetenként jelentősek a cserjésedés negatív hatásai is, ami nem csak a lágyszárú vegetáció visszaszorulása, de a faj életterének szűkülése miatt is veszélyfaktorként értékelhető.</p> <p>Keleti lópibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): A keleti lópibagoly optimális fejlődésmenetéhez szükséges feltételeket csak a jó természetességű fűzlápok tudják tartósan biztosítani, a faj tapasztalataink szerint meglehetősen érzékeny a biotópjainak vegetációs struktúrájában, illetve fajösszetételében bekövetkező negatív változásokra. A lepkefaj élőhelyein végbemenő szukcessziós folyamatok elsődleges katalizátorát a fűzlápok vízháztartásának, talajának, illetve növényzetének minőségében és diverzitásában bekövetkező romlás jelenti, ami egyaránt lehet természetes folyamatok eredménye (például: kiszáradás) vagy gazdálkodó tevékenységek hatása (például: az őshonos fűzállományok részben vagy egészben történő eltávolítása).</p>
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)	M	<1	<p>Magyar kökörtörpe (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A természetesen előforduló rágcsálók a töveket, gyökereket megrághatják, a mezei nyúl és őz legelése a bimbókat, virágokat károsíthatja. Nem körültekintően végzett legeltetés esetén a legelő jószág rágása, taposása is károsíthatja a növényeket.</p> <p>Közönséges ürge (<i>Spemophilus citellus</i>): A tervezési területen és annak közelében élő vadon (pl. róka, ragadozó madarak) vagy a környező lakott területeken háziállatként élő, illetve a legeltetéshez kapcsolódó (pl. kutya) állatok tevékenysége kisebb-nagyobb mértékű predációs kockázatot jelent az ürge számára.</p>
L05	Csökkenő termékenység / genetikai leromlás (pl. beltenyésztés vagy endogámia leromlása (endogámiát is beleértve))	M	<1	<p>Magyar kökörtörpe (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfaj jelenlegi állománya kicsiny és elszigetelt, ami a genetikai állomány leromlásához, a populáció hanyatlásához vezethet.</p>

F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	L	47	<p>6260*–Pannon homoki gyepek: A tervezési területen időnként tapasztalható illegális terepmotoros tevékenység. A motoros járművek a laza talajú homoki gyepeket felsértik, a taposásra érzékeny fajokat veszélyeztetik, ugyanakkor a gyomok és inváziós fajok megtelepedésére alkalmas bolygatott nyílt felszíneket hoznak létre. A terepmotoros tevékenység intenzitásának esetleges növekedése esetén nagyobb területen lehet számítani a homoki gyepek leromlására, növényzetmentes vagy gyomos felszínek kialakulására.</p> <p>Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>): A tervezési területen időnként tapasztalható illegális terepmotoros tevékenység – az állományok kis mérete és csekély kiterjedése miatt – jelentős károkat okozhat a növény letaposásával, föld alatti részeinek kiforgatásával, inváziós gyomok megtelepedésének serkentésével.</p>
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A14	Haszonállat-tartás (legeltetés nélkül)	L	10	Közönséges ürge (<i>Spemophilus citellus</i>): A tervezési területtel szomszédos lakóterületen élő ragadozó háziállatok (kutya, macska) behatolása a legelőre kisebb-nagyobb mértékű predációs kockázatot jelent az ürge számára.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	H	7	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj fejlődésmenete szempontjából helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepek egészen azonos időben végrehajtott kaszálás:</p> <p>(a) A lepkék kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák vagy bábok) pusztulását eredményezheti (különösen gépi műveletek, továbbá a széna egészének összegyűjtése és elszállítása esetén).</p>

				<p>(b) Ronthatja, illetve megszüntetheti a faj alapvető élőhelyi igényeinek megfelelő, optimális vegetációs struktúrát.</p> <p>(c) A tápnövények időleges elvonása miatt csökkentheti a nőtény egyedek peterakási hajlandóságát, továbbá szűkítheti vagy súlyosabb esetben megszüntetheti azok petézési esélyeit, illetőleg a már kikelt lárvák táplálkozási lehetőségeit.</p> <p>(d) Hátrányosan befolyásolhatja a lepkék számára optimális mikroklimát és gyorsíthatja az élőhely száradásának ütemét.</p> <p>(e) Veszélyeztetheti a nektárforrást képező virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását a rajzási időszakokban.</p>
A05	Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából	H	3	Keleti lópibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): Fokozott veszélyt jelenthet a keleti lópibagoly állományaira a tápnövényét képező fűzek eltávolítása a faj élőhelyéről. E tevékenység egyrészt korlátozhatja a lárvák táplálékhoz jutását, másrészt pedig a fűzlápok optimális mikroklimájának fenntartása szempontjából is negatív hatású lehet.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	H	3	Keleti lópibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): A faj élőhelyén a fás szárú vegetáció gyérítése céljából végrehajtott tisztítás elsősorban akkor jelenthet fokozott veszélyt a keleti lópibagoly állományaira, ha e tevékenység a lárvák táplálékforrását képező fűzek eltávolítását is magában foglalja.
J01	Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)	M	5	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nagy tűzlepke jó vízellátású, üde biotópokban tenyészik, mely területeken, illetve azok közvetlen közelében nyílt vizek (elsősorban csatornák, lefűződött csatornaszakaszok vagy buckaközi mélyedésekben kialakult állóvizek) hálózata húzódik. Mivel a szóban forgó felszíni vízbázisok egyes szakaszai olyan parcellákat is érintenek, melyeken mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenységet végeznek, ezért a felszíni vizek szennyeződése – amennyiben a szennyezett víz a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepekre jut - veszélyforrást jelenthet a lepkefaj tápnövényeire, valamint az egyedekre nézve egyaránt (például a gépjárművekből kifolyó és vízbe mosódó olajszármazékok, illetve a gazdálkodó tevékenységek során alkalmazott növényvédő szerek, gyomirtók, műtrágyák vagy egyéb vegyszerek következtében).</p> <p>Keleti lópibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): E veszélyforrás akkor jelenthet reális fenyegetést a keleti lópibagoly állományaira nézve, ha az élőhelyét képező fűzlápok</p>

				vízbázisa szennyezett vízből kap utánpótlást, hiszen mindez káros hatású lehet mind a lepkefaj tápnövényét képező füzek, mind pedig a lárvák fejlődése szempontjából.
K01	Víz kivétel felszíni, felszín alatti vagy kevert vizekből	M	4	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>); Keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): A mezőgazdasági célra történő felszíni vízkivétel az üde rétek és fűzlápok vízbázisának csökkenését idézheti elő, ami mindkét lepkefaj élőhelyének leromlását, viszaszorulását okozhatja.
K05	Víztestek fizikai változása	M	2	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A csatornákat szegélyező vegetáció kezelése során érdemes ügyelni a mozaikosság elvének szem előtt tartására, ideértve különösen, hogy a lepkefaj fejlődésmenete szempontjából érzékeny időszakokban a növényzet sehol ne kerüljön azonos időben és teljes körűen eltávolításra a nagy tűzlepke szóban forgó biotópjairól, mert az ilyen beavatkozás káros hatású lehet a lárvák táplálkozása, illetve a lepkék szaporodása szempontjából. Keleti lápibagoly (<i>Arytrura musculus</i>): E veszélyforrás negatív hatásai a csatornák parti vegetációjának eltávolítása esetén a keleti lápibagoly vonatkozásában megegyeznek az „A02 - Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása” megnevezésű tényező kapcsán leírtakkal.
M08	Áradás (természetes folyamat)	L	5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Nagyobb mértékű természetes eredetű áradás jelenthet potenciális problémát a faj számára. A faj lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél. Ez a védelem ugyanakkor nem korlátlan, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) hosszabb idő elteltével elpusztulnak a vízben.

A táblázatban az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Martinkai-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek – a 6260 kódú „Pannon homoki gyepek”, a 6510 kódú „Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)”, valamint a jelölő státusra javasolt 91E0* kódú „Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)” legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt kiterjedésben, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében, a Martinkai-legelő területére jellemző, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a keleti lópibagoly (*Arytrura musculus*) a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*), a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a nem jelölő státusú közösségi jelentőségű faj kifestéskész aszat (*Cirsium brachycephalum*) védelmének szempontjaival.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző homokpusztai, kaszálóréti, lápréti, lápi fás és fátlan élőhelyek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, bányászati tevékenységgel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével szemben.
- A területen található gyepek fenntartása a megfelelő legeltetési, részben kaszálási rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan a kíméletes, az élőhelyi adottságokhoz alkalmazkodó legeltetés, illetve a mérsékelt, kaszátlan mozaikokat is meghagyó kaszálás - akár kombinált - alkalmazása. Kiemelten fontos a jelölő faj közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) és magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis*)

subsp. *hungarica*) igényeinek megfelelően szabályozott keretek szerinti legeltetés fenntartása.

- A fűzlápok és lápi zombékosok élőhelykomplexeiben a beavatkozások, kezelések mértékét a minimális szükséges mértéken belülre szükséges korlátozni, ahol a kiemelt cél a jelölő faj keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) számára megfelelő élőhelyi feltételek fenntartása.
- A terület lápi és kaszálóréti élőhelyeinek, továbbá az azokhoz kötődő jelölő fajok állományainak fenntartásához szükséges azok megfelelő vízigényének kielégítése, amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást mérséklő vízkormányzással, medertározással szükséges biztosítani. A célkitűzéshez tartozik az érintett belvízelvezető szerepű csatornák jelenleginél kíméletesebb kezelése-fenntartása (kotrás, vízi növényzet irtása stb.). Ezzel szemben viszont szükséges a belvízi véstározások elkerülése, illetve minimális időtartamra csökkentése a vegetációs időszakban.
- Célzott beavatkozásokkal szükséges megakadályozni a tájidegen intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok terjedését. A nagyobb tömegben, vagy több ponton terjedő fajok – akác (*Robinia pseudoacacia*), kései meggy (*Prunus serotina*), aranyvessző-fajok (*Solidago spp.*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*) esetében a terjedő állományok jelentős mértékű visszaszorítására, a kisebb mennyiségben vagy kevés ponton – pl. gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöldjuhar (*Acer negundo*), amerikai alkörmös (*Phytolacca americana*) – jelen levő fajoknál az inváziós gócpontok felszámolására kell törekedni.
- A tájidegen fafajú, és intenzív invázióra képes fafajok alkotta erdőterületeken az inváziós fa- és cserjefajok terjedési kockázatának csökkentése az elsődleges cél, emellett olyan beavatkozások, amelyek során az erdőtermészetességi mutatók javulhatnak. E két célt együttesen szolgálja a tájidegen fafajú erdők őshonos fafajúvá alakítása.
- Fokozott ellenőrzés szükséges a gyepet károsító tevékenységek (elsősorban gépjárműves közlekedés) megakadályozására.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, fajvédelmi,- és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. „A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A Martinkai-legelő Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 7 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2015-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat – pl. szántó, csatorna határ – követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetőek. A kezeléseket, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Művelési ágakra vonatkozó információk, a terület adottságai, elérendő célállapot, ehhez rendelhető általános kezelési javaslatok:

A Martinkai-legelő a tájegység adottságainak megfelelően kicsiny területen – talajtani, felszínmorfológiai, mikroklimatikus, vízgazdálkodási és egyéb termőhelyi és vegetációs szempontból – igen eltérő adottságú, egymással mozaikoló területeket tartalmaz. Az elmúlt évtizedek termelésszerkezeti és természetbeni változásaival összefüggésben a földhivatali nyilvántartás szerinti művelési ágak csak részben feleltethetők meg a tényleges állapotnak. Az elkülönített, és alábbiakban részletezendő kezelési egységek (KE) ugyan több – nem csupán természetvédelmi – szempontból jobban tükrözik a művelési-gazdálkodási lehetőségeket, de a művelési ágaknak megfelelő áttekintést is részletezzük:

- a) Erdő művelési ágú területek: Az erdő művelési ágú területek kiterjedése összesen 53,15 ha. A terület Országos Erdőállomány Adattár nyilvántartása szerinti erdőállománya 10 erdőrészletben helyezkedik el; az erdőrészletek egyik része állami, másik része önkormányzati tulajdonban vannak. A természeti adottságaik alapján erdőnek minősíthető területek és a hivatalos erdészeti, illetve földhivatali nyilvántartás szerint erdőnek minősülő területek határa és kiterjedése apró eltérésekkel lényegében egybeesik. Emellett számottevő a spontán erdősülés különböző stádiumaiban levő, de nem erdő művelési ágú területek aránya, ahol –a természetvédelmi cél a zárt fás állományok fenntartásával csak részben összeegyeztethető. Az adattári nyilvántartás szerinti erdőterületeken a hatályos erdőterv rendelet előírásai – annak hatályos időtartamán belül – megfelelnek a természetvédelmi célkitűzéseknek. A jelen fenntartási terv Kezelési Egységekre (KE) vonatkozó előírás javaslatai részben az erdőtervrendelet által nem szabályozott, az egyedi beavatkozások tervezése során releváns részletek, részben a hosszabb távú, azaz az eljövendő erdőgazdálkodási tervezési eljárások során érvényesíthető, értelmezendő. Az erdőkkel kapcsolatos javaslatokat a KE-6 kezelési egységekre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv. A nyilvántartás szerint erdőnek nem minősülő, de erdőszerű

területek vonatkozásában a KE-5 (őshonos fafajú állományok) illetve KE-7 (tájidegen fafajú állományok) kezelési egységek tartalmazzák a részletes információkat.

- b) Rét és legelő művelési ágú területek. A tervezési terület legnagyobb részét gyepek teszik ki, amelyek legeltetéses illetve kaszálásos hasznosítása a gyakorlatban nem esik egybe az ingatlannyilvántartás szerinti „rét” illetve „legelő” művelési ágba való besorolásukkal. A rét művelési ágú területek kiterjedése összesen 231,30 ha, a legelő művelési ágú területeké 55,45 ha; viszont a hasznosítási mód túlnyomórészt legeltetés (elsősorban juh és szarvasmarha). A rét és legelő művelési ágú területeken csekély kiterjedésben fás és cserjés állományok is találhatóak. A fenntartási terv kezelési javaslatai a rét és legelő művelési ágú területek esetén élőhelyi/termőhelyi adottságaik alapján priorizálva a legeltetéses illetve kaszálásos használat fenntartására irányulnak: a szárazabb, nyíltabb homokgyepekben a legeltetés (KE-1 és KE-2 kezelési egység), az üde mocsárréti és zárt homokgyepi élőhelyeken (KE-3 kezelési egység) a legeltetés és kaszálás együttes fenntartását irányozzák elő. A rét és legelő művelési ágú területeken csekély arányban előforduló, de nagy természetvédelmi jelentőségű őshonos fűz fajok alkotta fás-cserjés területeken (KE-4 kezelési egység) a gazdálkodástól való kímélet javasolt.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Örzésre vonatkozó javaslatok:

A területen egyre inkább jellemző illegális, károsító hatású gépkocsis, terepmotoros közlekedés visszaszorítása céljából javasolt a természetvédelmi őrzési tevékenység erősítése, nem csupán a hatósági természetvédelmi őri jelenlét – korlátozott lehetőségű – fokozásával, hanem egyéb érintettekkel (mező- és polgárőrség, bérlők, pásztorok stb.) való együttműködés kialakítása, figyelemfelhívó-szemléletformáló táblák kihelyezése környezeti nevelési tevékenység révén.

B) Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Vízgazdálkodási javaslatok: A tervezési terület belvízvédelmi tározóként való üzemeltetésekor javasolt fokozottan figyelembe venni a jelölő élőhelyek és fajok szempontjait. A hosszabb ideig tartó, különösen vegetációs időszakban történő tározás hatása – bár a különböző jelölő értékek eltérő mértékben tolerálják – összességében kedvezőtlen. Emiatt a tervezési területen történő vésztározás gyakoriságát és időtartamát a lehető legrövidebbre szükséges csökkenteni. Ugyanakkor a csatornában történő medertározás lehetőségét kihasználva szükséges fenntartani a terület természetes adottságainak megfelelő talajvízszintet ezáltal javítani a lápi-mocsári élőhelyek és azokhoz kötődő közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-1 kezelési egység a terület alapvetően száraz-félszáraz homoki legelő jellegű gyepeinek nagyobb egybefüggő egységeit foglalja magába, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsárréti, mocsári, cserjés-fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak. A kezelési egység területén több közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) által benépesített élőhelyfolt is előfordul, és itt élnek a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állományai is.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): homoki sztyeprétek (H5b), nyílt homokpusztagyepek (G1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mészkerülő ezüstperjések (G1N), mocsárrétek (D34), nem zombékoló magassárrétek (B5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260*–Pannon homoki gyepek, 6510–Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*); közönséges ürge *Spermophilus citellus*), homoki gyík (*Podarcis tauricus*),
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: agárkosbor (*Anacamptis morio*), sisakos sáska (*Acrida ungarica*), magyar tölcsérzúzmó (*Cladonia magyarica*), pokorny bodrány (*Xanthoparmelia pokornyii*), gyurgyalag (*Merops apiaster*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen elsősorban kíméletes legeltetéses, szükség esetén (tisztító célú) kaszálásos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. Legeltetéses használat során előnyben részesítendő a szarvasmarha és a juh. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Tüzpaszták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. . (GY28)

- A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40)
- A gyepen legelészűzart terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.. (GY60) /Megjegyzés: A legelészűzart terület részeként szükséges kijelölni minden év május 31-ig a magyar kökörtcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) állományainak 30-50 méteres környezetét. Június 1. után a legeltetés ezen a területen is folytatható./
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69) /Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány javasolható./
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legelészűzart terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. (GY122) /Megjegyzés: A legelészűzart terület részeként szükséges kijelölni minden év május 31-ig a magyar kökörtcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) állományainak 30-50 méteres környezetét. Június 1. után a legeltetés ezen a területen is folytatható./
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a jelenlegi formájukat rendszeres legeltetés révén elért, a pannon homoki gyepek zártabb típusát képviselő száraz gyepek jellemzőek, amelyek megfelelő élőhelyet nyújtanak a közösségi jelentőségű közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) és a magyar kökörtcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) számára is. A legeltető gazdálkodás fenntartása alapvetően jól szolgálja az ürge igényeinek fenntartását, ugyanakkor a jelölő élőhely biológiai sokféleségének javítása és a legelés okozta eróziós hatás mérséklésére

szükséges a nagyobb produkciójú üde rétekhez képest kisebb átlagos állatsűrűséget alkalmazni. Hasonló célból indokolt – a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett, néhány éves forgóban változó helyszínű területrészeken – a legeléstől kímélt foltokat fenntartani (összehangoltan a szomszédos, nagyobb fűhozamú üde legelők használatával). A magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állományfoltjaiban a faj sikeres virágzása és termésérlelése érdekében minden év május 31-ig szükséges szüneteltetni a legeltetést.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása:

Egykori gyepterületek tartoznak, ahonnan a spontán kialakult inváziósfafajú (akác, kései meggy) állomány a közelmúltban gyephelyreállítási célból eltávolításra került. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen üde gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: homoki gyík (*Podarcis tauricus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -sisakos sáska (*Acrida ungarica*), pokorny bodrány (*Xanthoparmelia pokornyii*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területek legelőként hasznosíthatóak, az inváziós fajok újbóli eluralkodását tisztító kaszálás, szárzúzás segítségével szükséges megakadályozni. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása (GY26)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)

- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha. (GY40)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni. (SZ60)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel, a gazdálkodáshoz köthető javaslatok egyben az élőhelyrekonstrukciót is szolgálják

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén egykori homokgyep helyén spontán létrejött inváziós fajokból álló állományokat a letermelést követően a sarjak intenzív legeltetésével és némi vegyszeres beavatkozással sikeresen kiirtották. A továbbiakban a legeltetéses használat tisztító kaszálással, szárzúzással kombinálva belátható időn belül minden bizonnyal a homoki legelőgyep helyreállítását eredményezi. A kezelési egységhez tartozó területeket homoki legelők veszik körül, a gypalkotó fajok betelepülése a legeltetés révén biztosított. A gyp gyorsabb helyreállítását a környező természetes gyepekből származó mag vetésével vagy széna terítésével javasolt elősegíteni. Az akác és a kései meggy esetleges újbóli megjelenése esetén indokolt a mechanikai és a vegyszeres visszaszorításuk.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása:

A terület alapvetően üde mocsárréti és félszáraz zárt homokgyepi jellegű gyepeinek nagyobb egybefüggő egységei, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsári, lápi, száraz gyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34), homoki sztyeprétek (H5b), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), nem zsombékoló magassásrétek (B5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- Natura 2000 élőhelyek: 6510–Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6260*–Pannon homoki gyepek, 7230–Mészkevelő üde láp- és sásrétek
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), mocsári béka (*Rana arvalis*), barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: - pompás sisakoskosbor (*Orchis laxiflora* subsp. *elegans*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen elsősorban kíméletes legeltetéses, másodsorban kaszálásos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. Legeltetéses használat során előnyben részesítendő a szarvasmarha. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felületés nem megengedett. (GY01)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14)
- Tűzpaszták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési

terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61) /*Megjegyzés: A legeléskizárt területek kialakítása a nagy tűzlepke (Lycaena dispar) védelme érdekében; a következők szerint: ideiglenes legeléskizárást területek kialakítása szükséges a terület 15-20%-án, május 15. – június 15., illetve augusztus 5. – szeptember 15. között. A megjelölt időszakon kívül ezeken a területeken is folytatható legeltetés./*
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67) /*Megjegyzés: Elsődlegesen legeltethető állatfaj a területen a szarvasmarha./*
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68) /*Megjegyzés: Amennyiben a szarvasmarhával való legeltetés nem megoldható./*
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70) /*Megjegyzés: Amennyiben a szarvasmarhával való legeltetés nem megoldható./*
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80)
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hét teljen el. (GY91)
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- 15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY95)
- A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen történő kialakítása. (GY98)
- A kaszálatlan terület legalább 50%-ának a tábla belsejében történő biztosítása. (GY100)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legeléskizárt terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. (GY122)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyeptípusok huzamosabb ideje legeltetéssel,

illetve kaszálással történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A meglehetősen kiterjedt kezelési egység területén lehetséges, sőt, az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos és a gazdálkodói racionalitásnak is megfelel a legeltetéses és kaszálásos használat párhuzamos fenntartása. A legeltetéses használat lehetőség szerint előnyben részesítendő, mert ez a módszer alkalmazkodóképesebb az élőhelyi sokféleséghez, mint a homogenizáló gépi kaszálás, és jobban illeszkedik a terület tájhasználati múltjához. Legeltetés esetében az élőhelyi sokféleség, illetve az itt előforduló nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelme érdekében a szarvasmarha legelési sajátosságai miatt előnyben részesítendő a juh, lófélék, bivaly, illetve kecske használatával szemben.

A közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység változatos élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, nagyobb intenzitású legeltetés esetén viszont a gyepek felszakadozása, a legelőgyomok terjedése, az időszakosan víztelített talajú gyepekben a talajstruktúra kedvezőtlen átalakulása várható. A kíméletes, évente egyszeri, mozaikos, a jogszabályi előírásnak megfelelő méretű kaszátlan foltokat hagyó, ezáltal kevésbé homogenizáló kaszálás ugyancsak elfogadható lehetőség a jelentős természeti értékű gyepek fenntartására. A kezelési egység élőhelyein jellemző nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelme érdekében mind kaszálásos, mind legeltetéses használat esetében indokolt kíméleti területek/időszakok figyelembe vétele.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: Viszonylag tartós vízborítású, fűzláp vagy potenciális fűzláp jellegű, részben fás, részben fátlan (zsombékos) lápi élőhelyek tartoznak, amelyek jelölő faj keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) tényleges vagy potenciális élőhelyei. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fűzlápok (J1a), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdőszávok (RA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 7230-Mészkeszelő üde láp- és sásrétek
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári béka (*Rana arvalis*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: barna varangy (*Bufo bufo*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, az élőhelyi jellegzetességek alapján az nem is indokolt. Az elsődleges cél a fűzláp jellegű, rekettyefűz (*Salix cinerea*) állományok megőrzése, illetve kialakulásuk elősegítése, amihez alapvető fontosságú a megfelelő vízellátás biztosítása. Mindazonáltal a kaszálásnak, illetve legeltetésnek a részleges, meghatározott területegységen és céllal (gyommentesítés, felhalmozódott avar eltávolítása, vegetáció

záródásának csökkentése, nád visszaszorítása, nyílt iszapfelszínek kialakítása), a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság kezdeményezésére történő végrehajtásának lehetőségét szükséges fenntartani. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása. (GY32) /Megjegyzés: Az oltalmat élvező cserjék a rekettyefűz (*Salix cinerea*), és esetleges előfordulásuk esetén a kosárkötő fűz (*Salix viminalis*) és a kecskefűz (*Salix caprea*) példányai./
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok alapvető célja a jelölő faj keleti lópibagoly (*Arytrura musculus*) élőhelyi feltételeinek biztosítása. Ezek a területek alapvető jellegük miatt nem képezik a rendszeresen kaszálóként, legelőként kezelt területek részét (bár időszakos legeltetés előfordul). A kezelési egység élőhelytípusai, amennyiben a megfelelő vízellátás - a vegetációs időszak jelentős részében felszíni vízborítás, illetve egész évben víztelített talaj – biztosított, különösebb beavatkozás nélkül fenntarthatók, hasznosításuk gazdálkodási szempontból sem releváns. A fenntartás szempontjából kiszáradás, és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. Eseti beavatkozásként, meghatározott céllal (gyommentesítés, felhalmozódott avar eltávolítása, vegetáció záródásának csökkentése, nád visszaszorítása, nyílt iszapfelszínek kialakítása), célszerű lehet a kezelési egység egy részének területén kaszálást, vagy legeltetést végezni, amennyiben a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság azt kezdeményezi.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása:

Őshonos fafajú, de spontán terjedő tájidegen fajokkal kisebb-nagyobb mértékben elegyes, erdőnek nem minősülő nagyobb zárt facsoportok. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), üde és nedves cserjések (P2a)
- Natura 2000 élőhelyek: –
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: keleti lópibagoly (*Arytrura musculus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó fás élőhelyek a legelőterület részét képezik, ennek megfelelően bennük bizonyos mértékű legeltetés és korlátozott, a tájidegen fa- és cserjefajokat célzó fáhasználat folytatása javasolt. A terület erdő művelési ágba való besorolása nem javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a sűrű állományrészek erősebb gyérítése, különösen a szárazabb térszíneken a jobb átlegeltethetőség kedvéért. A beavatkozás fontos eleme az idegenhonos inváziós fajok teljes eltávolítása. A kezelési egység területére vonatkozóan, ezen túlmenően élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó őshonos fafajú, erdőnek nem minősülő faállományok fontos elemei a Natura 2000 területet alkotó természetközeli élőhely-együttesnek. A legelőgazdálkodásba való bekapcsolásuk biztosítja a fás növényzetnek teljes záródásának megakadályozását, ezáltal javítja a jelölő élőhelyek bizonyos erdőssztyep típusú fajainak életfeltételeit. A környező gyepek védelme érdekében szükséges a fás állományok mentesítése az inváziós fásszárúaktól. Mivel az őshonos fafajú erdőállományok aránya a tervezési területen csekély, indokolt véghasználat során számottevő területi lefedettséggel az idős fák meghagyása, és a holtfa védelme.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: Elsődlegesen akác által alkotott erdőterületek. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1), őshonos fafajú fiatalosok (P1)
- Érintett erdőrészletek: Hajdúsámson 128/A, 128/B, 128/C, 128/D, 128/E, 128/F, 128/G, 128/H, 128/I, 138/A.
- Natura 2000 élőhelyek: –
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: –
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó üzemtervezett erdőkben a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok állományainak felszámolása, lecserélése felel meg. A cél tehát a tájra jellemző őshonos fafajokból álló erdők kialakítása, a helyben jellemző természetes erdőtársulások elegyarányaira és fajösszetételére törekedve. A tárgyalt akácos állományok belső területei magas, száraz homokbuckás részt borítanak. Itt igen nehézkes lehet a felújítás a tájra jellemző őshonos fafajokkal. Érdemes tehát megragadni minden jogszerű megoldást a termőhelynek megfelelő természetszerű erdőssztyepp jellegű, ligetes tájszerkezet kialakítására. A legszárazabb részeken érdemes megfontolni termőhelyfeltárással alapozva a művelésből való kivonást is, illetve a tisztások kialakításának lehetőségét. Javasolt ezen kívül egy erdőrészlet határának pontosítása. A Hajdúsámson 138/A erdőrészlet korábbi határához

képest az erdőtervezés során olyan új határt húztak, mely a szomszédos homoki gyepterületéből mintegy 1 hektárt vesz el. Ez 1 hektárnyi jelölő homoki gyepterületet jelent, ahol eddig sem volt, és jelenleg sincs faállomány. Bizonyára valamilyen adminisztratív, vagy mérési hiba eredményéről van szó, hiszen a helyszínen jól látható, hogy a fás és gyeptes vegetációt egy hosszabb szakaszon még egy kisebb határok is elválasztja. A határok helyreállítása azért fontos, mert a későbbiek során a nagy akác terület fokozatos átalakítása kapcsán kisebb erdőrészek keletkezhetnek majd, így a megváltozott területi arányok miatt felújítási kötelezettség keletkezhet a jelölő homoki gyepterület rovására, ami nem kívánatos.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 – 2021.12.31.)
Ügy száma: 7007/14/2010. Kelt: 2012. december 20.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E56) *(Megjegyzés: Mivel az itteni homoki területek jellemző őshonos erdőtársulásai a homoki tölgyesek, ezért a felújításokat alapvetően kocsányos tölgyre alapozva kell végezni a helyben jellemző elegyfajokkal pl. vadkörte, madárcseresznye, mezei juhar, hazai nyárok, esetleg bibircses nyír alkalmazásával. Szárazabb területeken esetleg túlsúlyba kerülhet a szürke nyár.)*
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65) *(Megjegyzés: elsősorban akác)*
- A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69) *(Megjegyzés: elsősorban akác és kései meggy rendszeres visszaszorításáról van szó, mechanikai, vagy akár speciális vegyszeres módszerekkel.)*

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan – az erdőfelújításra vonatkozó javaslatokon túl – élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található, intenzíven terjedő tájidegen fafajokból álló erdők és erdőnek nem minősülő faállományok spontán terjedés révén folyamatos veszélyt jelentenek a környező gyepterületekre, valamint a tisztásokra. A kezelési javaslatok ennek a veszélynek a mérséklését, a folyamat visszafordítását szolgálják, a tervszerű erdőgazdálkodási feladatok

korlátozása nélkül.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: Tájidegen, intenzíven terjedő fafajok (elsődlegesen akác) által alkotott, nem erdőterületre eső faállományok. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok, fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: –
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A természetvédelmi célkitűzések tekintetében a környező jelölő élőhelyekre terjedő inváziós faállományok visszaszorítása szükséges.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egység élőhelyei gyepterületekbe ágazva találhatóak, ezért a gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Élőhely-rekonstrukció. (GY118) /Megjegyzés: A rekonstrukció keretében két lehetőség javasolt: 1) a faállomány teljes visszaszorítása és gyeppé kialakítása; 2) a tájidegen faállomány eltávolítását követően őshonos fafajú fásítás kialakítása./

A tájidegen fás növényzet eltávolítását követő gyeppé alakítás esetén a KE-2 kezelési egységre vonatkozó javaslatok relevánsak.

(f) Élőhely-rekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a kezelési egységhez tartozó inváziós terjedésre hajlamos fásszárú állományok felszámolása. A visszaszorításra kerülő faállományok helyén – az élőhelyi adottságoknak megfelelően - tisztító szárazzással vagy kaszálással, valamint legeltetéssel szükséges elősegíteni a termőhelynek megfelelő gyeppé vagy vizes élőhely helyreállítását. Ahol a fasorok, delelő facsoportok megtartása bizonyos kiterjedésben indokolt, ott ezeket a fásszárú állományokat őshonos, de legalábbis spontán terjedésre nem hajlamos fa- és cserjeállományokra javasolt cserélni.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó területeken spontán terjedésre hajlamos idegenhonos fásszárúak uralkodnak, amelyek inváziójukkal veszélyeztetik a környező gyepterületeket, közösségi jelentőségű élőhelyeket. A kezelési javaslatok az inváziós fajok visszaszorítását célozzák.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-5: Javasolt a sűrű állományrészek erősebb gyérítése, különösen a szárazabb térszíneken a jobb átlegeltethetőség kedvéért. A beavatkozás fontos eleme az idegenhonos inváziós fajok teljes eltávolítása.

KE-6: Erdőgazdálkodási tevékenység körében az akác főfafajú erdőállományok felújítása során intenzív terjedésre nem képes őshonos fafajjal történő felújítás javasolt.

KE-7: A kezelési egységhez tartozó inváziós terjedésre hajlamos fásszárú állományok felszámolása javasolt. A visszaszorításra kerülő faállományok helyén – az élőhelyi adottságoknak megfelelően - tisztító szárazzással vagy kaszálással, valamint legeltetéssel szükséges elősegíteni a termőhelynek megfelelő gyeperő vagy vizes élőhely helyreállítását

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján.

A **magyar kökörtűz** (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek. Mindezen túl, tekintettel arra, hogy a magyar kökörtűz (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állománya igen kicsiny, szűk elterjedésű, ezért különösen sérülékeny a területen, javasolható a helyi, vagy közeli populációkból gyűjtött termés felhasználásával, „ex situ” szaporítás segítségével megerősíteni az állományokat.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-3 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A **keleti lápi bogoly** (*Arytrura musculus*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-4, és részben a KE-5 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-4, és részben a KE-5 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **közönséges ürge** (*Spermophilus citellus*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2015-ben készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2015-ös felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A **jelölő élőhelyek** monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (6260*-Pannon homoki gyepek, 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

Magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*): A magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állományának felmérését a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai évi rendszerességgel elvégzik.

A terület jelölő növényfajának monitorozására az azonos módszertannal NBmR protokoll szerinti 3 évente végzett felmérés javasolható, tekintettel a kicsiny elterjedési területű, sérülékeny állományra. Amennyiben van rá kapacitás, a korábbi évekhez hasonlóan az évi rendszerességgel végzett felmérés is javasolható.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A faj kutatottsága a Martinkai-legelő HUHN20024 kiemelt jelentőségű Natura 2000 természetmegőrzési területen egyelőre közepes mértékű, ezért indokolt a célzott felmérések folytatása. A lepkefaj monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A monitorozás és populációbecslés tekintetében javasolt az alábbi módszerek (illetve ezek kombinációjának) alkalmazása:

1. Transzekt mentén történő egyedszámlálás, amely történhet a mintavételi helyszín teljes végigjárásával vagy pedig az adott élőhely méretétől függően kijelölt, a faj számára legoptimálisabb növényzetű gyepeket célzó útvonalon. Az ilyen módszerrel történő felmérés esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a mintavételi ösvény kezdő- és végpontjának (vagy akár a gyalogosan megtett út valamennyi pontjának) koordinátáit.
2. A monitorozás történhet standard jelölés-visszafogás alkalmazásával. Megfelelő élőhely, továbbá optimális időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha a mintavételek a teljes rajzási időszakot lefedik.
3. Lárva számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban.

Keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*): A faj kutatottsága a Martinkai-legelő HUHN20024 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen egyelőre alacsony mértékű, ezért indokolt a célzott felmérések folytatása. A lepkefaj monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A populációbecslés – időjárástól, rendelkezésre álló időtől és erőforrásoktól függően – történhet:

1. Rajzási időszakban az imágók számlálása útján, amelyre alkalmasak lehetnek a következő módszerek:

- személyes lámpázás;
- élve fogó UV-fénycsapák és/vagy illatcsapdák használata.

A kutatások javasolt időszaka: június 15. - augusztus 1.

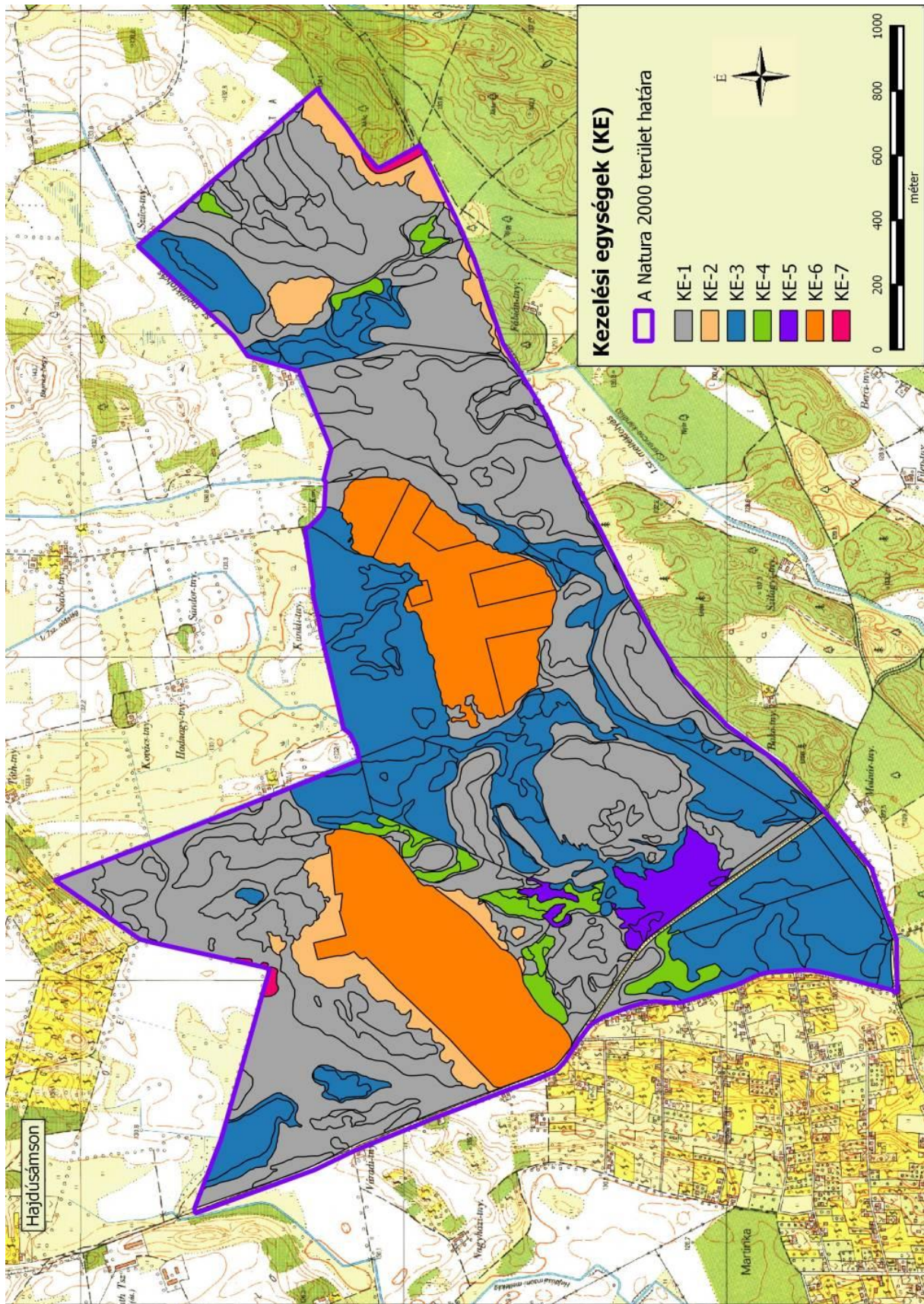
2.) Előre kijelölt élőhelyeken a lepkék jelölés-visszafogás módszerével történő felmérése alapján, lehetőség szerint a teljes rajzási időszakban. Az eljárás lényege, hogy a lepkék szárnyára filctollal sorszámot kell írni, és a számot, valamint az imágó ivarát fel kell jegyezni. A munka elvégezhető:

- személyes lámpázás során a fényre érkező egyedek jelölésével;
- az élve fogó UV-fénycsapákból vagy illatcsapdákból kivett lepkék jelölésével és szabadon engedésével.

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*): Monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelytérképezéssel összehangolt ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*): Monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelytérképezéssel összehangolt ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek (2016.)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület teljes egészében (368,25 ha) az országos jelentőségű Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része, mely területrésze a 130/2007. [XII. 27.] KvVM oglaltak határoznak meg további szabályokat.

Ezen túl a terület országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

A tervezési területen található gyepeket nagyrészt juhval és marhával legeltetik, de kisebb kiterjedésben kaszálás is folyik.

A tervezési terület jelentős része (73,90%) a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van. További 1,30% van állami tulajdonban, a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (TIVIZIG) kezelésben. A terület többi része önkormányzati (23,50%), illetve mezőgazdasági termelőszövetkezeti (0,05%) és magántulajdonban (1,25%) található.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves

kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az előírás-javaslatok elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer 2014. évi adatok alapján a Martinkai-legelő kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Hajdúsámson (Martinka) közigazgatási területét érintve hat fizikai blokkban található. A fizikai blokkok

területnagyságának megközelítőleg 80 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. Az azonosítók évenként változnak, így a táblázat csak tájékoztató jellegű. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) legfrissebb adatai a <https://www.mepar.hu/> honlapon érhetőek el.

MePAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
LDDU2-E-11	72,24	68,13	0
LFLU2-P-11	30,58	0,00	0
LHYMJ-D-11	157,38	144,67	0
LJN12-1-11	27,61	24,90	0
LFTU2-W-11	24,88	0,00	0
LE972-Q-11	56,23	54,59	0

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.

Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15 és VP-4-10.1.1-16.)

Középhosszú távú támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-

12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések” pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fajösszetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrésztben történő örökös erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkimélő anyagmozgatásra.

Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A VP5-8.2.1-16 számú felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

Erdősítés támogatása

A VP5-8.1.1-16 számú célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása.

Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A VP5-8.5.1.-16 számú felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A VP4-15.2.1.1-16 számú felhívás célja a klíma rezisztens fajok biztosítása, fajok evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fajok alkalmazkodóképességének érdekében.

Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A VP4-15.2.1.2.-17 számú felhívás célja a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszútávon megvédi és fenntartja.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

A VP5-8.3.1-17 számú erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A VP5-8.4.1.-16 számú támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A VP5-8.6.2-16 számú felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.

Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A VP4-8.5.2.-17 számú felhívás célja, hogy a magyar erdők közjövőinek ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A VP5-8.6.1-17 számú felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Ugyancsak a Vidékfejlesztési Program keretében van lehetőség pályázni Vízvédelmi célú nem termelő beruházások kivitelezésére. A „VP4-4.4.2.1-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése”, illetve a „VP4-4.4.2.2-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése” támogatások alapvető célja területi vízvisszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása, mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák minimalizálása, mind a biodiverzitás megőrzése, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak, egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további javítása érdekében javasolható, hogy támogatást lehessen igényelni olyan mezőgazdaságilag nem hasznosított területeken, ahol néhány fontos beavatkozással jelentős természeti értékek fenntartását lehet elősegíteni (pl. invazív növények irtása, vízelvezetés megszüntetése stb.) Ezek többnyire olyan élőhelyek, ahol épp a gazdálkodás hiánya teszi lehetővé a közösségi jelentőségű értékek fennmaradását.

Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy "A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén" (pályázati azonosító KEHOP-4.1.0-15-2016-00012) elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat, melynek fő célkitűzése a Natura 2000 területek bemutatása, megismertetése, a Natura 2000 területek társadalmi elfogadottságának növelése. A fejlesztés keretében négy fő tevékenység megvalósításával kívánjuk elérni a Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás eszközrendszerének fejlesztését: Mobil kiállítási anyag összeállítása; A HNPI egyes tanösvényeinek, bemutató területeinek, belépési pontjainak interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; A HNPI bemutatóhelyeinek interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; Kommunikációs eszközök fejlesztése. A Teleki-legelőn egy információs tábla került kihelyezésre a projekt keretében. A pályázat tervezett befejezési dátuma 2021. április 30. Költségvetése 554 834 623 Ft.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
Egyeztető fórum	<ul style="list-style-type: none">gazdálkodóka Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdáia Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatokegyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2017.04.26. (Hajdúsámson)	Résztevők száma: 12
Önkormányzati közzététel	<ul style="list-style-type: none">gazdálkodóka Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdáia Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatokegyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2017.04.18-05.02. (Hajdúsámson)	Kifüggesztés darabszáma: 1
Honlap	<ul style="list-style-type: none">gazdálkodóka Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdáia Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatokegyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2017.04.12-től meghatározott ideig letölthető volt.	http://www.emisszio.hu/n2
Érintettek levélben vagy e-mailben	<ul style="list-style-type: none">a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek	2017.04.12-21. között	Kiküldött értesítések darabszáma: 88 levél +

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
történi megkeresése és tájékoztatása	és települési önkormányzatok		176 e - mail

A kommunikáció szervezése, lebonyolítása, tartalma:

1. Az egyeztető fórum időpontjának és helyszínének egyeztetése megtörtént az érintett szakmai tervezőkkel, természetvédelmi őrkkel és a tájegységvezetővel, valamint a fórum helyszínének otthont adó Hajdúsámson város Polgármesteri Hivatalával (2017. április).
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációban résztvevő E-misszió Egyesület honlapján (2017.04.12).
3. Az érintett önkormányzat (Hajdúsámson) 2017.04.18. - 05.02. között 10 napra kifüggesztette a fenntartási tervet.
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és/vagy e-mailben) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2017.04.12-21. között) és tartalmazták a véleményezéshez szükséges információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidő, egyeztető fórum időpontja stb.). A címzettek köre, az értesítés módja, a tőlük érkezett válaszok, valamint a rájuk adott tervezői válaszok a 4. sz. mellékletben találhatóak.
5. Az érintettek felé meghirdetett időpontban és helyszínen, 2017.04.26-án 11:00 órai kezdéssel Hajdúsámson város Polgármesteri Hivatal „A” épületének nagy tanácstermében (4251 Hajdúsámson, Szabadság tér 5.) az egyeztető fórum megtartásra került, melyről emlékeztető és fotó dokumentáció készült. A fórumon 12 fő vett részt.
6. A beérkezett véleményeket és észrevételeket a kommunikációban közreműködő szakértő összefoglalta, és a tervkészítő, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére eljuttatta.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Társadalmi egyeztetést követően 9 címzett részéről érkezett visszajelzés a Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatban. A legtöbb véleményt megyei szervek küldték meg. Emellett voltak országos, régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek, valamint önkormányzat, magántulajdonos is a véleményezők között. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részt vett a fenntartási terv egy részének elkészítésében.

A legfontosabb beérkezett vélemények a 3.4.3.1. táblázatban láthatóak.

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen [Állami főépítész] (- A terv nem tartalmaz az épített környezetre vonatkozó megállapításokat, nem derül ki, hogy van-e ilyen elem. - Javasol kiegészítést az érintett települések településszerkezeti tervének, HÉSZ szabályozási tervének és a valós területhasználatok térképi bemutatásával, s ebből fakadó javaslatokkal. - Véleménye szerint a fentt. terv célkitűzéseit a települések településrendezési eszközeiben lehet és kell érvényre juttatni.)	levélben	Nem	Az észrevételekben megfogalmazottak túlmutatnak a fenntartási terv keretein.
HB M-i Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- A területen régészeti lelőhely található. - Felhívja a figyelmet a 2001.LXIV.trv. 3.§-ra [kulturális örökség védelme], a 9. és 10.§-ra [elkerülés, mértékletes igénybevétel, eredeti helyen való megőrzés], a 19.§-ra [földmunka elkerülése, a mentő feltárás költségei]. - Kéri rögzíteni a tervben a Miniszterelnökség nyilvántartásában szereplő aktuális adatokat. - Az elfogadott tervet kéri megküldésre.)	Levélben	Nem	Az észrevételekben megfogalmazottak túlmutatnak a fenntartási terv keretein.
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- A terv nem tartalmaz olyan szövegrészt, amellyel kapcsolatban szót emelne. - Ismerteti igazgatóságuk érintettségét a területen [Martinkai-ér, Kati-ér, Szata-ér, belv.védelmi szakaszok: 09.06. és 09.11.]. - Hivatkozik korábbi természetvédelmi korlátozásokra, amelyek akadályozták feladatai ellátásában. - Hivatkozik hatályos jogszabályokra [1995.LVII.trv.16.§., 120/1999.Korm.rend.3.§.] és kéri a tervet úgy véglegesíteni, hogy a fentt. terv előírásai ne korlátozzák a jogszabályokban rögzített feladataik elvégzését [részletesen felsorolja őket].)	Levélben	Igen	A Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Vízgazdálkodás fejezetében a csatornák karbantartási és fenntartási munkái és a természetvédelmi korlátozások közötti konfliktus megfogalmazásra került.
Azon földrészletek magánszemély tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (<i>Gazda 1.</i> - Szerinte a terv nem veszi figyelembe, hogy a legelő honvédségi terület volt, és először a terület mentesítését kellene végrehajtani. - Tudomása szerint égeres és kőrises nincs a területen. - Fájjalja, hogy a leirtott akácerdőből	Fórumon és levélben	Igen	A fenntartási terv 3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer fejezetét a ténylegesen, életvitelszerűen helyben gazdálkodók előnyben részesítését vonatkozó javaslattal egészítettük ki.

<p>természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (1 levél).</p>		<p>a HNPI nem adott a hajdúsámsoniaknak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Problémaként éli meg, hogy a HNPI megváltoztatta egyes területek termőhelyértékét, hogy bérbe tudja adni. - Sérelmezi, hogy a HNPI-től kapott egy levelet, amiben leírják, nem kaszálhat a területén engedély nélkül. <ul style="list-style-type: none"> - Egyetért azzal, hogy meg kell hagyni a dolgokat az utóknak, de nem így, nem ebben a formában. - Elmondja, hogy 2006-ban a belvíz nagy volt a területen, nem engedték le, és tönkrement a gyepek, meg a védett növények jelentős része. - Sokalja a Natura 2000 területek kiterjedését, és hogy nem egyeztették a kijelölést a tulajdonosokkal. - Véleménye szerint a védett fajokból senki se él meg, az állattartás korlátozása viszont kárt okoz a gazdálkodni szándékozóknak. - Szerinte a sámsoni legelőről valakik elvitték a kökörcsint a volt szovjet gyakorlótérre, későbbi mondataiban viszont azt mondja, hogy a sámsoni legelőn se volt kökörcsin, oda is csak beültették. - A csatornákat szerinte a vízügy nem takarítja, az enyhe időjárás miatt sok a bögöly, a lépfenés légy és egyéb parazita, kérdezi, égetéssel lehetne-e védekezni? <ul style="list-style-type: none"> - Nem érti, hogy miért tájidegen az akác. - Az új bérlők szerinte is problémásak, sose látott emberek, nincsen jószáguk, nem kaszálnak, elhanyagolják a legelőt. - A fennt. tervben leírtak ellentétesek az állattartással, ellehetetleníti őket. <ul style="list-style-type: none"> - Kéri saját területét [0393/2 hrsz] kivenni a Natura 2000-ből és egyéb védettségéből, hogy szabadon gazdálkodhasson. Ha erre nem kerül sor, harcolni és pereskedni fog, illetve kér kártérítést. <p style="text-align: center;"><u>Gazda 2.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Véleménye szerint "cudarul néz ki most a legelő", akkora a gaz, hogy a szomszéd egyetlen megmaradt tehene nem látszik ki belőle. - Sérelmezi, hogy bár évtizedekig legeltetett a területen, az új bérbeadásakor nem kapott területet, így el kellett adni az állatait és tönkrement a családja.) 			
---	--	--	--	--	--

3.4.3.2. A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság észrevétele alapján a Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Vízgazdálkodás fejezetében megfogalmazásra került a természetvédelmi korlátozások és a belvízvédelmi célú fenntartási munkálatok igénye közötti konfliktus.

A gazdálkodói észrevételek nyomán a Fenntartási terv 3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer fejezetét a ténylegesen, életvitelszerűen helyben gazdálkodók előnyben részesítését vonatkozó javaslattal egészítettük ki.

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUHN20024 Martinkai-legelő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN20024 Martinkai-legelő Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. május „12.”